

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL NEPAPRASTOSIOS
PADĖTIES ĮVEDIMO“ PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ (toliau – Dekretas) įvedė nepaprastąją padėtį visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiui nuo 2022 m. vasario 24 d. 13 valandų 00 minučių iki 2022 m. kovo 10 d. 24 valandos 00 minučių. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. XIV-929 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimo paskelbti nepaprastąją padėtį patvirtinimo“ patvirtino šį Lietuvos Respublikos Prezidento priimtą sprendimą. Šiais sprendimais nepaprastoji padėtis buvo įvesta dėl Rusijos Federacijos veiksmų, kurie kelia grėsmę Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, susijusiems su patikima Europos Sąjungos išorės sienos kontrole ir apsauga. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. rezoliucijoje Nr. XIV-930 „Dėl Rusijos ir Baltarusijos agresijos prieš Ukrainą“ konstatavo, kad Rusijos Federacijos veiksmai turi reikšmingai neigiamą poveikį ne tik Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (NATO), ypač rytinių jų narių, bet ir visos Europos saugumui.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. balandžio 21 d. nutarimu Nr. XIV-1044 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. XIV-1244 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. XIV-1413 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ ir 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIV-1657 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ įvedė nepaprastąją padėtį nuo 2022 m. kovo 11 d. 00 valandų 00 minučių iki 2023 m. kovo 16 d. 24 valandos 00 minučių.

Pažymėtina, kad nuo nepaprastosios padėties įvedimo grėsmė visuomenės rimčiai išlieka ir nemažėja, t. y.:

- dėl Ukrainoje vykdomos karinės agresijos daromi nusikaltimai žmoniškumui, karo nusikaltimai, kurių mastas prieš Ukrainos civilius gyventojus nemažėja, vykdomas valstybinis terorizmas, nuolat daromi tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai, lėmę humanitarinę ir pabėgėlių iš Ukrainos krizę;

- Rusijos Federacijos atakos prieš Ukrainą, jos žmones, civilinę ir kritinę infrastruktūrą dar labiau suintensyvėjo;

- Rusijos Federacijos retorikoje minima branduolinio ginklo panaudojimo galimybė;

- tęsiamas Rusijos Federacijos karių ir ginkluotės telkimas tiek Ukrainos, tiek ir Baltarusijos Respublikos teritorijoje;

- Europos Parlamentas savo rezoliucija paskelbė Rusijos Federaciją terorizmą remiančia valstybe;

- Rusijos Federacija toliau laikosi atviros ir intensyvėjančios grasinimų retorikos Ukrainą remiančių valstybių atžvilgiu, kartu niekindama jų nepriklausomybę, teritorinį vientisumą, puoselėjamas vertybes, istoriją ar netgi neigdama jų egzistavimą;

- sudarytos palankios sąlygos Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos valdžios institucijų nurodymu ar su jų žinia vykdyti hibridines atakas ir įvairiausio pobūdžio provokacijas prieš Lietuvos Respubliką.

2022 metais į Lietuvą neįleista virš 11 tūkst. trečiųjų šalių piliečių. Dalis iš šio skaičiaus asmenų valstybės sieną mėgino neteisėtai kirsti ne po vieną kartą ir skirtingose vietose, todėl neretai

pasitaikė atvejų, kuomet tas pats asmuo po keletą kartų pateko į bendrą neįleistų asmenų statistiką. Neteisėtos migracijos spaudimas iš Baltarusijos išlieka – 2023 metais iš viso fiksuoti 411 neįleidimo atvejai (sausio mėnesį – 219 neįleidimo atvejų, vasario mėnesį – 192 neįleidimo atvejai).

Vienu iš lemiamų veiksnių, skatinančių neteisėtą migraciją iš Baltarusijos, išlieka Baltarusijos režimo palankių sąlygų užsieniečiams nekliudomai kirsti valstybės sieną iš Baltarusijos Respublikos į Lietuvos Respubliką sudarymas, įskaitant sąmoningą Baltarusijos Respublikos pareigūnų pagalbą. Stebimas Baltarusijos Respublikos spaudimas, kai Baltarusijos Respublikos pasienio apsaugos ar galimai kiti pareigūnai organizuoja migrantų privežimą prie valstybės sienos, jų nukreipimą į Lietuvos Respubliką, padeda jiems, instruktuoja dėl sienos kirtimo, aprūpina juos pagalbiniėmis priemonėmis (kopėčiomis, užverstais medžiais ir t. t., siekdami sugadinti fizinį barjerą) ar patys prisideda gadinant fizinį barjerą. 2022 metais fiksuoti 467 tokie fizinio barjero gadinimo atvejai, 2023 metais – 11.

Fiksuojamas didėjantis trečiųjų šalių asmenų, neteisėtai bandančių kirsti Baltarusijos-Latvijos sieną srautas. 2023 metais fiksuoti 715 bandymai neteisėtai kirsti Latvijos sieną. Daliai užsieniečių pavyksta neteisėtai patekti į Latviją, kur jų jau laukia gabentojai, turintys migrantus išgabenti per Lietuvą link užsieniečių tikslo valstybių, bei atsižvelgiant į faktą, kad Latvijoje prieglobsčio prašymus pateikę ir šiuo metu apgyvendinimo centruose gyvenantys užsieniečiai, naudodamiesi gabentojų paslaugomis pasitaikius galimybei tranzitu per Lietuvą mėgina išvykti į savo tikslo valstybes, nuo 2023 m. pradžios stebima padidėjusi neteisėta antrinė migracija iš Latvijos.

Rusijos Federacija ir Baltarusijos Respublika pasirašė susitarimą dėl vizų abipusio pripažinimo. Pagal šį susitarimą užsienio šalių piliečiai ir asmenys be pilietybės nuo 2023 m. kovo mėnesio galės atvykti, išvykti, būti ir vykti tranzitu per Baltarusijos ir Rusijos teritoriją turėdami vienos iš dviejų valstybių vizą ir asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus. Toks teisinis reguliavimas palengvins užsieniečių, kurie turi ketinimą neteisėtai patekti į Europos Sąjungą judėjimą iš Rusijos į Baltarusiją, tuo pačiu, tikėtina, padidindamas migracijos spaudimą prie Europos Sąjungos išorės sienos su Baltarusija.

Atsižvelgus į nurodytas aplinkybes ir į tai, kad nepaprastosios padėties įvedimo priežastys neišnyko, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ projektu (toliau – Projektas) siūloma nepaprastąją padėtį įvesti iki 2023 m. gegužės 2 d. 24 valandos 00 minučių ir nustatyti ją ne visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, bet tam tikroje jos dalyje (pasienio ruožuose su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi, pasienio kontrolės punktuose, esančiuose ne pasienio ruožo teritorijoje).

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projekto rengėja – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. balandžio 21 d. nutarimu Nr. XIV-1044 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. XIV-1244 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, 2022 m. rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. XIV-1413 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ ir 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIV-1657 „Dėl

nepaprastosios padėties įvedimo“ įvedė nepaprastąją padėtį nuo 2022 m. kovo 11 d. 00 valandų 00 minučių iki 2023 m. kovo 16 d. 24 valandos 00 minučių.

Pagal 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimą Nr. XIV-1657 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ nustatytas valstybės rezervo naudojimas; valstybės sienos apsaugos sustiprinimas; tikrinimai pasienio ruože; sugriežtintas užsieniečių vizų režimas – sustabdytas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimas ir nagrinėjimas; užsieniečių tranzitas vykdomas laikantis Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba) suderintų sąlygų; vadovaujantis Nepaprastosios padėties įstatymo 23 straipsnio 2 dalimi, apribotas Rusijos Federacijos piliečių vykimas per Europos Sąjungos išorės sieną (t. y. Valstybės sienos apsaugos tarnyba užtikrina, kad per Europos Sąjungos išorės sieną į Lietuvos Respublikos teritoriją būtų įleidžiami tik Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus kriterijus atitinkantys Rusijos Federacijos piliečiai); Vidaus reikalų ministerija paskirta institucija, kuri yra atsakinga už nepaprastosios padėties įvedimo tikslo pasiekimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projekte siūloma:

1) nepaprastąją padėtį įvesti 6 savaitėms – nuo 2023 m. kovo 17 d. 00 valandų 00 minučių iki 2023 m. gegužės 2 d. 24 valandos 00 minučių;

2) nepaprastąją padėtį įvesti tik dalyje Lietuvos Respublikos teritorijos, t. y. pasienio kontrolės punktuose, esančiuose ne pasienio ruožo teritorijoje (patektų pasienio kontrolės punktai tarptautiniame oro uoste (aerodrome), atvirame tarptautinei laivybai uoste, geležinkelio stotyje ar prie automobilių kelio pasienyje įsteigta vieta, kurioje įgaliotos valstybės institucijos ir įstaigos atlieka patikrinimus, pvz., Vilniaus ir Kauno oro uostų pasienio kontrolės punktai, Vilniaus geležinkelio stoties pasienio kontrolės punktas), taip pat pasienio ruožuose su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi;

3) palikti šiuo metu taikomas šias nepaprastąsias priemones:

- valstybės rezervo panaudojimą;
- valstybės sienos apsaugos sustiprinimą (asmenų, ketinančių kirsti ar kirtusių Europos Sąjungos išorės sieną tam nenustatytose vietose, neįleidimą į Lietuvos Respublikos teritoriją);
- sugriežtintą užsieniečių vizų režimą – sustabdytą Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimą ir nagrinėjimą Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje;
- užsieniečių tranzitą, vykdomą laikantis Užsienio reikalų ministerijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos suderintų sąlygų;
- asmenų, jų багаžo ir transporto priemonių tikrinimą pasienio ruože prie Europos Sąjungos išorės sienos.

4) ir toliau palikti Rusijos Federacijos piliečių vykimo per Europos Sąjungos išorės sieną ribojimą, t. y. Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir toliau užtikrintų, kad per Europos Sąjungos išorės sieną į Lietuvos Respublikos teritoriją būtų įleidžiami tik Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus kriterijus atitinkantys Rusijos Federacijos piliečiai (ribojimo taikymo metu, t. y., iki šiol neįleista apie 1021 Rusijos Federacijos pilietį).

5) ir toliau palikti galimybę taikant valstybės sienos apsaugos sustiprinimą (asmenų, ketinančių kirsti ar kirtusių Europos Sąjungos išorės sieną tam nenustatytose vietose, neįleidimą į Lietuvos Respublikos teritoriją) pasitelkti Lietuvos kariuomenę;

6) nustatyti, kad Vidaus reikalų ministerija yra institucija, atsakinga už nepaprastosios padėties valdymą, kuri imasi visų reikalingų priemonių nepaprastosios padėties įvedimo tikslui pasiekti.

Projekte siūlomas nepaprastųjų priemonių kompleksas vertintinas kaip optimalus ir subalansuotas – esamų grėsmių akivaizdoje visos priemonės yra reikalingos ir tikslinės, jos orientuojamos išimtinai į esamas grėsmes, todėl jų taikymas nepatogumų Lietuvos gyventojams nesukels.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Seimo nutarimą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas teisės aktas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai.

7. Kaip teisės akto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jų plėtrai.

8. Ar teisės akto projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Teisės akto įtraukimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Iki nepaprastosios padėties galiojimo pabaigos (2023 m. gegužės 2 d.) turės būti priimti specialiuųjų įstatymų pakeitimo projektai:

1) Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo Nr. VIII-1666 I ir III skyrių, 4, 10, 16, 18, 23, 26 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 23¹ straipsniu ir nauju IX skyriumi įstatymo projektas Nr. XIVP-2383¹, kuris Lietuvos Respublikos Seimui yra pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 20 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo Nr. VIII-1666 I ir III skyrių, 4, 10, 16, 18, 23, 26 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 23¹ straipsniu ir nauju IX skyriumi įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ (taip pat susijęs Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 67, 140⁸, 140¹² straipsnių pakeitimo ir 140¹¹, 140¹⁷ straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas, kuris taip pat pateiktas Seimui). Šiuo įstatymo projektu siūloma stiprinti valstybės sienos apsaugą, nustatant galimybę paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl masinio užsieniečių antplūdžio neįleisti į Lietuvos teritoriją užsieniečių, ketinančių kirsti ar kirtusių

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/31695270930c11edb55e9d42c1579bdf?positionInSearchResults=1&searchModelUID=111aac60-854a-4d4b-8d53-0cb8ed7d6b9d>

valstybės sieną tam nenustatytose vietose arba tam nustatytose vietose, tačiau pažeidusių valstybės sienos kirtimo tvarką. Pažymėtina, kad ši priemonė Seimo priimtuose nutarimuose dėl nepaprastosios padėties įvedimo buvo nustatyta vadovaujantis Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 28 straipsnio 3 punktu;

2. Lietuvos Respublikos ribojamųjų priemonių reaguojant į vykdomą karinę agresiją prieš Ukrainą nustatymo įstatymo projektas bei su juo susiję lydimieji įstatymų projektai², kuriuos parengė Užsienio reikalų ministerija ir kuriuose siūloma įtvirtinti nepaprastosios padėties galiojimo metu taikytas nepaprastąsias priemones (užsieniečių vizų režimo sugriežtinimas, užsieniečių, vykstančių pagal specialiąją tranzito schemą, tranzito per Lietuvos Respublikos teritoriją sugriežtinimas, Rusijos Federacijos piliečių vykimo per Europos Sąjungos išorės sieną ribojimas). Šiuos įstatymų projektus Vyriausybė artimiausiu metu pateiks Seimui svarstyti.

10. Ar projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujų sąvokų neįvedama.

11. Ar projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Nutarimui įgyvendinti ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Tikslus lėšų poreikis nėra žinomas. Vadovaujantis Nepaprastosios padėties įstatymu lėšos prireikus bus skirtos iš valstybės rezervo – tokia nuostata įtvirtinta ir Projekto 2 straipsnio 1 punkte.

Nepaprastosios padėties metu nuo 2022 m. vasario 24 d. Vyriausybės sprendimais buvo skirtos šios valstybės rezervo lėšos:

1) neteisėtos migracijos suvaldymui – 4019,697 tūkst. eurų (Vyriausybės 2022 m. balandžio 6 d. nutarimu Nr. 338 „Dėl lėšų skyrimo“, 2022 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 483 „Dėl lėšų skyrimo“, 2022 m. liepos 20 d. nutarimu Nr. 766 „Dėl lėšų skyrimo“, 2022 m. rugpjūčio 10 d. nutarimu Nr. 814 „Dėl lėšų skyrimo“, 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 860 „Dėl lėšų skyrimo“ ir 2022 m. rugsėjo 7 d. nutarimu Nr. 898 „Dėl lėšų skyrimo“);

2) Ukrainos Respublikos karo pabėgėlių problemoms spręsti – 3939,200 tūkst. eurų (Vyriausybės 2022 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 173 „Dėl lėšų skyrimo“).

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/91ce6551b92311ed924fd817f8fa798e?jfwid=1hvyys9>

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „nepaprastoji padėtis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Seimo Pirmininkas